

**СЕКЦІЯ 2.
ДОСЛІДЖЕННЯ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Вадим Андріюк

слухач магістерської програми,
Тернопільський національний економічний університет

**ОБЛІКОВО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАСНУВАННЯ, ФОРМУВАННЯ ТА ЗМІНИ ВЛАСНОГО
КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА**

Власний капітал є одним із ключових показників платоспроможності та кредитоспроможності підприємства й відображає забезпеченість активами для покриття власних зобов'язань. З року в рік відбуваються зміни в методиці та практиці відображення власного капіталу в обліку, які спрямовані на наближення до міжнародних стандартів.

Перш за все потрібно зазначити, що відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» власний капітал трактується як частина активів підприємства, що залишаються після вирахування його зобов'язань [4].

Важливим також є розуміння структури власного капіталу. Власний капітал складається з таких видів капіталу: зареєстрований (пайовий) капітал, капітал у дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілені прибутки (непокриті збитки), вилучений капітал та неоплачений капітал.

Значущість власного капіталу зумовлена його фундаментальністю, оскільки він виступає основою для формування майна підприємства та його зміни у відповідності з чинним законодавством України. Досить складним і в той же час надзвичайно актуальним є вибір оптимізаційної структури власного капіталу, яка передбачає оптимальне співвідношення власних і залучених джерел підприємства, враховуючи його організаційно-правову форму.

Порядок формування та облік власного капіталу залежить від організаційно-правової форми підприємства, вимог чинного законодавства щодо мінімального розміру статутного, резервного та інших видів капіталу. Загалом нормативне регулювання бухгалтерського обліку власного капіталу має свою ієрархічну структуру.

Першим є міжнародний рівень. До нього можна віднести такі нормативні документи, як МСФЗ 1 «Звіт про зміни у власному капіталі», МСБО 12 «Податки на прибуток» та МСБО 1 «Подання фінансових звітів». Дані документи носять рекомендаційний характер щодо методів та принципів облікового відображення власного капіталу.

Другим є національний рівень. Він характеризується більш широким спектром правової бази і включає: Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Податковий кодекс України; Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», Закон України «Про господарські товариства», Закон України «Про акціонерні товариства», Закон України «Про державну реєстрацію юридичних, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань», НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», ПСБО 11 «Зобов'язання», Положення «Про порядок збільшення (зменшення) розміру статутного капіталу акціонерного товариства», Інструкції про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку, План рахунків, Інструкція про застосування плану рахунків та інші. В них закріплено правові аспекти формування статутного капіталу, що визначають розмір склад, строки, порядок внесення вкладів учасниками, оцінку майна при внесенні і вилученні, порядок зміни часток учасників, їх відповідальність за порушення зобов'язань за їхніми внесками, визначення функціонування систем бухгалтерського обліку, основні засади ведення обліку власного капіталу.

Третім є рівень підприємства. Знаходить своє відображення у статуті, засновницькому договорі, наказі про облікову політику. Дані документи є альтернативною ініціативою апарату управління підприємством.

Облік власного капіталу забезпечує інформацію про операційну діяльність, фінансову діяльність (зміни у складі власного капіталу, і поточних і довгострокових зобов'язань підприємства), при цьому об'єднуючи функції управління – облік, планування, координацію, контроль, аналіз, прийняття рішень. Враховуючи, що одержання прибутку є основною метою діяльності комерційного підприємства і забезпечує інтереси власників (засновників, акціонерів), це визначає необхідність ефективного та безперервного управління ним.

Проте потрібно зазначити, що нормативно-правова база щодо обліку власного капіталу підприємства є не зовсім досконалою, оскільки в процесі заснування підприємства і в ході здійснення господарської діяльності може виникати багато запитань з приводу організації та практичного застосування різних норм законодавства. Основними недоліками організації обліку власного капіталу суб'єкта господарської діяльності є: відсутність достатньої інформації щодо обліку складових елементів власного капіталу, неврахування впливу економічних факторів на сукупну величину власного капіталу, а також відсутність окремого стандарту бухгалтерського обліку, який би роз'яснював най більш критичні моменти з організації та обліку власного капіталу.

Саме тому, для забезпечення ефективної діяльності підприємства не залежно від форми власності та організаційно-правової форми потрібно точно та беззаперечно слідувати чинному законодавству України, котре повинне бути більш конкретними та більш інформативним, щодо організації обліку власного капіталу підприємства.

Список використаних джерел

1. Багрій К.Л. Управлінські аспекти обліку власного капіталу суб'єкта господарювання. Серія: Економічні науки. 2012. Випуск 32. Частина I.-С. 51-55.
2. Брік С. В., Рудковська Є.М. Порядок обліку власного капіталу підприємства та шляхи його удосконалення. Вісник НТУ «ХПІ». 2015. № 59 (1168).-С.134-137.
3. Бухгалтерський облік : навч. посібн. / Р.Ф. Бруханський, О.П. Скирпан. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 444 с.
4. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1. База даних "Законодавство України"/ВР України. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>